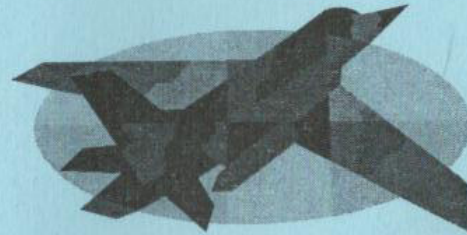


МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

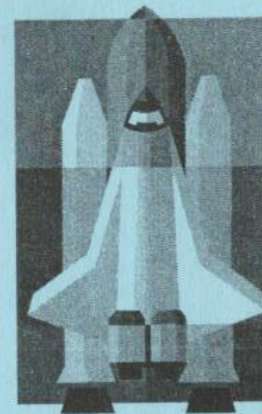


МАТЕРІАЛИ

III Всеукраїнської науково-практичної конференції

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ**

19-20 лютого 2008 р.



Київ 2008

УДК: 009 (082)

Актуальні проблеми психології діяльності в особливих умовах: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції 19-20 лютого 2008 р. / за заг. ред. О.В.Петренка, О.М.Ічанської. – К.: НАУ, 2008. – 144 с.

Містить матеріали доповідей щорічної науково-практичної конференції з проблем психології діяльності в особливих умовах.

Організаційний комітет

Голова оргкомітету:

В.П. Харченко, д-р тех.н., проф., проректор з наукової роботи
Національного авіаційного університету

Заступник голови оргкомітету:

О.В. Петренко, к.психол.н., доц., завідувач кафедри
авіаційної психології, заступник директора з наукової роботи
Гуманітарного інституту НАУ

Члени оргкомітету:

проф. Л.Ф. Бурлачук
доц. Т.В. Вашека
доц. О.М. Долгова
ст. викл. В.В.Злагодух
доц. О.М. Ічанська
проф. Г.В.Ложкін

проф. О.Р. Малхазов
доц. О.М. Назарук
доц. Л.В. Помиткіна
доц. О.В. Сечейко
проф. В.О. Татенко
доц. С.М. Хоружий

Секретаріат конференції

В.В.Злагодух (голова секретаріату)
Е.І.Кологривова
О.В.Івачевська

Рекомендовано до друку вченою радою Гуманітарного інституту НАУ (Протокол №4 від 14 лютого 2008 р.)

© Національний авіаційний
університет, 2008

І це не просто так, оскільки вона несе значну ресурсність для особистості. Психологу важливо донести до клієнта, що це не табу, що він безумовно приймає такий світогляд. При цьому важливо наголосити, що ця тема дійсно є настільки інтимною і сакральною, що нормально про це говорити тільки у вузькому колі.

Коли в процесі консультування, реабілітації відрефлексовується істинна причина емоційних реакцій, психічних станів і вона пов'язана з зоною релігійності, обов'язковим завданням психолога є робота щодо релігійної самосвідомості клієнта, розпізнавання (усвідомлення) глибокої гріховності. Що само по собі, як мінімум, заспокоює, вселяє надію, забирає стресову і постстресову симптоматику, оскільки спрямовано на самоприйняття, прийняття ситуації, упокорення (рос. «смирение»). І в результаті - спонукання до внутрішнього росту, звернення до вічних цінностей.

Варто наголосити, що психолог не замінює священника, він передує йому, часто являючи собою перепону для подальшого гріховного падіння – депресивності, суїцидальності, агресивності й т.д. Тому сьогодні психологу корисно розвивати в собі духовність, православність, оскільки «релігійні особистості» лікуються не стільки словесним, а більше морально-духовним впливом. В протилежному випадку психопрактика може стати небезпечним маніпулюванням душами людей або принесе лише «косметичний ефект» (1).

Література

1. Набойченко В. Душа в храме. Очерки о православной психотерапии. Киев, 2007.

Оксана Назарук

к. психол. н., м. Київ

Теоретичний аналіз значення екстремальної ситуації у подійному ряді особистості

В психологічній, соціальній, педагогічній науках актуальною залишається проблема вивчення особистості, особливостей її

взаємодії з середовищем. В соціально-психологічних дослідженнях часто використовують як взаємозамінні поняття «середовища» та «ситуації» для позначення певних соціальних умов, які безпосередньо впливають на людину. Інший погляд на взаємодію цих понять пропонує інтегративно-особистісно-ситуаційний підхід, за яким люди відрізняються за ступенем прояву їх особистісних особливостей в різних ситуаціях; різні ситуації можуть сприяти або гальмувати прояви індивідуальних відмінностей людей; люди з певними особистісними особливостями схильні обирати певні типи соціальних ситуацій (Грішина Н.В., 1997). Отже, особистісно-ситуаційний підхід визнає не стільки умови, скільки особливості самої людини.

Порівняння двох вище зазначених понять показує їх відмінність. Середовище – це комплекс певних умов, зовнішніх сил та стимулів, що впливають на індивіда (Блум Б.С., 1964), тобто умов, які постійно супроводжують людину в процесі її життєдіяльності. Ситуація розглядається не як сукупність елементів об'єктивної реальності, а продукт та результат активної взаємодії особистості та середовища (Філіппов А.В., Ковальов С.В., 1986), що спонукає та опосередковують активність людини. Отже, поняття ситуації є близьким до поняття середовища, але вони не являються тотожними (Ніколов Л., 1980; Грішина Н.В., 1997).

За даними вчених ситуація: завжди обмежена у часі, вона короткочасна; завжди суб'єктивна (це «чиясь» ситуація), тому вона стимулює людину до досить оперативної інтерпретації і отримує певне значення; спонукає людину до невідкладної активності (Титаренко Т.М.; Ніколов Л.; Стебинс К.; Шибутани Т.).

Середовище і ситуація містять певні чинники, які особистість може сприймати для себе як позитивні або негативні і, відповідно, мати для неї певні наслідки. За зовнішніми та внутрішніми чинниками ситуацію поділяють на життєву та кризову, конфліктну та критичну, несприятливу та проблемну, стресову та розвитку, термінальну та травматичну, психотравматичну та фруструючу, екстремальну тощо.

На відміну від інших, ознаками екстремальності ситуації виступають як зовнішні, так і внутрішні складові: по-перше, – це наявність об'єктивної небезпеки (безпосередня загроза життю,

здоров'ю, важливим особистісним цінностям людини); по-друге, дефіцит адаптаційних ресурсів (фізіологічних та соціально-психологічних) через не очікування, миттєвість появи; по-третє, відсутність у досвіді людини готових стереотипів реагування на екстремальні обставини (вихід за межі сталих паттернів поведінки, екзистенційне переживання) (Єрмаков П.Н, Табунський В.А., 2007).

Останню ознаку прийнято розглядати як можливість людини переглянути власне життя, перейти на інший, більш зрілий, рівень самосвідомості та саморозвитку. Іншими словами, це може бути доленосним випадком, що наближає, в такому контексті, екстремальну ситуацію до поняття значущої події. Це означає, що в основі є значуще (у ціннісно-смысловому сенсі) переживання, яке можна вважати психологічною подією.

Феномен психологічної події, тобто своєрідного переживання значущості тієї чи іншої ситуації, випадку, полягає в тому, що це переживання того, що відбувається, спричиняє змістовні зміни в структурі особистості та ускладнює її емоційний, мислений і цілісний аспекти. Іншими словами, психологічна подія є значущим в ціннісно-смысловому сенсі переживанням, спричиненим зовнішніми або внутрішніми чинниками (Назарук М., 2004). Отже, можна припустити, що екстремальна ситуація може мати статус події у життєвому шляху особистості.

Володимир Невмержицький
к. психол. н., доцент, м. Київ

Психологічний вплив та протистояння йому в умовах військово-професійної діяльності

Проблема психологічного впливу є особливо актуальною саме тепер, коли кожна людина зазнає впливу безлічі інших людей, що раніше не мали можливості на кого-небудь впливати внаслідок відсутності у них відповідного статусу і повноважень. З іншого боку, розширилися можливості не тільки впливу, але і протистояння чужому впливу, тому успіх впливу став у набагато більшому